Enric Lluch: una mirada des de la infantesa

Josep Antoni Fluixà

Enric Lluch és un autor prolífic: molt prolífic. Té, a hores d'ara, al voltant de cent quaranta obres publicades. Probablement –ho dic perquè no m'he parat a l'hora d'escriure aquest article a contar-les– unes trenta o quaranta són obres escrites per a joves, algunes també per a lectores i lectors en edat adulta. La resta, un centenar aproximadament, són narracions infantils que m'he llegit sempre amb autèntic plaer pel llenguatge que utilitza, per la bellesa d'una fraseologia rica i creativa, per les històries que ens conta i, sobretot, per eixa mirada infantil i ingènua des de la qual sempre ens planteja unes situacions i uns fets que no són en absolut insubstancials ni molt menys intranscendents. Com he dit, en altres textos que he escrit sobre l'escriptor d'Algemesí, Enric Lluch escriu sempre des de la senzillesa càndida d'uns protagonistes infants que poden, en ocasions, fer-nos creure que allò que ens conta no és més que una història per a xiquets i xiquetes, quan, per contra, hi ha sempre el reflex d'una saviesa que ens mostra una clara filosofia de la vida.

Llegint cada una de les seues narracions per separat no ens adonem dels trets comuns que es transmeten i que responen a una visió ben pensada de l'entorn i de la consciència humana. Enric Lluch sap perfectament –n'és conscient– que la realitat que ens envolta dia a dia és dura: hi ha enveges, disputes, baralles i, sobretot, moltes injustícies. No obstant això, en les històries que ens conta, sempre des de la mirada dels infants, els conflictes sempre es resolen d'una manera raonada, atenent a la lògica de la infantesa: no és necessari mai el recurs a la violència. Ni tan sols en aquelles trames en les quals apareix un faraó que ha de conquistar unes terres a un poble veí o que ha de defensar els seus dominis de la invasió estrangera. De fet, no trobarem mai, per molt que el busquem, un enfrontament entre dos personatges infants contraposats: l'heroi i l'antiheroi. Per molt que pense, no em ve al cap cap personatge, xiquet o xiqueta, dolent a les obres d'Enric Lluch.

Caràcters. Revista de llibres de la Universitat de València.
Amb el suport de Publicacions de la Universitat de València
Número 103. Juliol de 2025. ISSN: 3020-9951. Pàgines 1-5

Sí que ens trobem, sovint, personatges antagònics, la història dels quals sovint és contada de manera paral·lela i oposada encara que, a poc a poc, conforme avança la trama, veiem com es transformen fins al punt de no semblar-nos ja tan diferents. Aquesta característica l'he anomenada en textos anteriors "la fusió dels contraris". Però no em referisc a això, sinó al fet que els personatges infantils d'Enric Lluch sempre actuen des d'una bondat innocent i amb una lògica aparentment bàsica i sense dobles intencions com ho fan sovint els adults. Per això, encara que les seues obres estiguen narrades en tercera persona –des de l'escriptura d'un observador adult–, la mirada, o l'objectiu de la càmera si estigueren parlant de cinema, és sempre contemplada des de l'òptica d'un infant: d'un xiquet o d'una xiqueta i la coherència de la trama l'hem de jutjar des d'aquesta perspectiva. No ens ha d'estranyar, per tant, que els personatges d'Enric Lluch ens resulten tan entranyables i que es guanyen de seguida la nostra estima. Com no sentir-se atret per l'afabilitat de Carles, aquell xiquet d'*Ànimes de cotó en pèl* que es muda de poble amb la seua família i que ha d'adaptar-se a un nou ambient escolar amb una disfunció intel·lectual que l'assenyala com a diferent als altres?

Són molts, pràcticament tots, els personatges principals i secundaris d'Enric Lluch que ens mostren el món des de la seua visió d'infants i que ens fan reflexionar sobre la realitat, la realitat dels infants, però, sobretot també, la realitat dels adults. Per què Joana, la protagonista de *L'equip dels rosegons*, no pot jugar a futbol, al bàsquet o a qualsevol altre esport d'equip? Perquè és xica? Perquè està grossa? Per què el protagonista de *Potosnàguel* s'avorreix a casa? Per què s'entreté tirant pedres contra velles llaunes en un descampat? Per què Carles, el protagonista de *Pometa dolça*, té dos pares i dues mares? Per què Manel, el protagonista d'*Un text de margarides* ha de sofrir la mort de la seua mare? Aquests i molts altres són els temes que es plantegen a les narracions infantils d'Enric Lluch i que, en general, contraposen dos mons que viuen, sovint, de manera paral·lela i ignorant-se: el món dels infants i el món de les persones adultes.

Dos mons que, per sort, mantenen algunes portes obertes a través de les quals es comuniquen. És cert que, com la de Roald Dahl, la visió d'Enric Lluch del món dels adults no és massa positiva, com clarament es reflecteix en aquelles obres en les quals el protagonista és personatge adult sempre extravagant i mereixedor de la crítica més

satírica. Però també, en clara oposició a aquest tipus de personatges, ens trobem en l'obra d'Enric Lluch altres personatges adults que ajuden els infants i que exerceixen un poder transformador que els fa créixer, afrontar les dificultats i aconseguir superar-les. Són persones que tenen sempre una capacitat d'escoltar superior a la de la gran majoria dels adults que viuen immersos en els seus quefers quotidians i que no tenen temps ni paciència per atendre com cal als infants. De vegades, aquests personatges els trobem dins de la mateixa família. Per exemple, el pare de Salva, el protagonista d'*Un quixot en bicicleta*, exerceix aquesta funció transformadora gràcies a la lectura quasi diària que li fa al seu fill del llibre d'aventures del *Quixot*. Però, en la majoria dels casos, són veïns o veïnes, vells o velles que viuen pels voltants i que es troben en alguna plaça o en algun parc. En *Les lletres fan fugina* és un bibliotecari qui li proporciona a Adel, el protagonista, un llibre que li farà canviar l'animadversió que sent per la lectura. En *Gatman*, Carla i Lluís, visiten una parella de veïns recentment arribats al barri que els entretindran d'una manera curiosa. Ella és pintora i els xiquets li demanen un dibuix i, quan els el fa, ell, que és escriptor, comença a narrar-los una història que canvia la monotonia de les seues vides.

En *La mestra que vingué del sud*, una de les seues últimes obres, la protagonista, Lluïsa Montero, ens conta en primera persona –una tècnica no utilitzada habitualment per l'autor– l'arribada d'una nova mestra que ve a substituir a Julià, el vell mestre que s'ha jubilat. Gràcies a Hermínia, la mestra substituta, la classe de tercer viurà tota una revolució pedagògica i Lluïsa ens la narra amb sorpresa i entusiasme pels nous mètodes que utilitza la nova mestra. Al mateix temps, un altre personatge, el vell Tobies, amb el seu acordió, conversa amb la colla d'amics de Lluïsa en el parc on va a donar de menjar als ocells. Tant el vell com la jove mestra comparteixen una mateixa imatge màgica que fascina els xiquets i les xiquetes. Són personatges adults que mantenen viva una mirada infantil de la realitat i que, amb la seua actitud, renuncien a formar part d'un món anodí i regit per unes normes que prioritzen uns valors socials i econòmics egoistes i carronyers que tenen l'objectiu del domini d'uns pocs sobre una gran majoria.

Confrontats amb aquests personatges, amb Hermínia i amb el vell Tobies, ens trobem, en el cas d'aquesta obra, a les famílies que protesten pels mètodes de la nova mestra. És a dir, a la societat adulta, a la qual, una vegada i altra, Enric Lluch qüestiona amb les

seues narracions aparentment tendres i que atrauen sempre amb un humor fi i una ironia elegant. Per contra, els xiquets i xiquetes de les històries d'Enric Lluch congenien amb aquest tipus de persones adultes que tenen un caràcter fantasiós, com ho fan també els xiquets i les xiquetes de la vida real que lligen els seus llibres i que s'hi identifiquen. Comparteixen la mateixa mirada ingènua de la infantesa de qui, com Enric Lluch, no renuncia a creure que és possible un món i un futur millor.